Jonas Stankus

KAIRĖNĖLIŲ (RADVILIŠKIO RAJ.) SENKAPIO TYRINĖJIMAI 1978 METAIS

MAII 1978 m. užbaigė Kairėnėlių senkapio tyrinėjimus, pradėtus 1977 m. Senkapis yra 2,5 km į P nuo Grinkiškio, netoli vieškelio Grinkiškis-Krakės, kairiajame Šušvės krante. 1978 m. tyrinėta senkapio V, Š ir R dalys, ištirtos 42 perkasos - bendras plotas 1209 m^2. Čia buvo aptikti 15 žmonių griaučiai bei 1 sudeginto žmogaus kapas. Be to, buvo patikrintas plotas į R nuo veikiančio žvyro karjero, palei vieškelį Grinkiškis-Krakės. Čia ištirtos dar 3 perkasos (90 m^2), tačiau kapų neaptikta.

Aptiktieji kapai labai suardyti, kai kurių likę tik menki pėdsakai. Iš 15 griaučių - 4 moterų, 6 - vyrų, 1 vaiko, o 4 neaiškūs. Mirusiųjų griaučiai labai apnykę.

Mirusieji laidoti ištęsto ovalo formos duobėse. Tačiau dalies duobių formos neryškios arba visai neišsiskyrė. Kai kurių kapų duobės nuo 170 iki 200 cm ilgio ir 75-90 cm pločio. Kapuose karstų liekanų neaptikta. Mirusiųjų palaikai aptikti 40-75 cm gylyje, tačiau šis gylis nėra pirminis, nes daug kur žemės paviršius nuplautas, o kitur, atvirkščiai, suplautas.

Mirusieji laidoti aukštielninki, ištiestomis kojomis. Rankų padėtis įvairi: jos arba sudėtos ant juosmens, arba viena ranka guli beveik lygiagrečiai žastikauliui, o kita padėta ant juosmens. Aptikta kapų, kuriuose mirusiųjų abi rankos padėtos taip, kad dilbio ir žastikaulio kaulai guli beveik lygiagrečiai. Rankų plaštakos šiuo atveju guli arba

pečių srityje, arba po smakru. Mirusieji lyties atžvilgiu laidoti skirtingomis kryptimis: moterys - galva į ŠR, R, PR, o vyrai - PV, V, ŠV. Kai kuriuose kapuose šalia griaučių, tiksliau mirusiojo galvūgalyje ir kojūgalyje, rasta po kelis nedidelius akmenis.

Moterų kapuose iš darbo įrankių aptikta geležinių ylų, įtveriamųjų peilių, o kape Nr. 25 - aukštyn lenkta viršūne geležinis pjautuvas.

Iš papuošalų moterų kapuose rasta žalvarinių juostinių ir storagalių (ornamentuotais galais) apyrankių, žalvarinių lankinių žieduotųjų segių, žalvarinių įvijinių žiedelių, dvigubo nupjauto kūgio formos gintaro karolių.

Turtingiausias iš moterų kapų - kapas Nr. 24. Ant abiejų mirusiosios rankų aptikta po 3 juostines apyrankes, ornamentuotas išilginiais grioveliais. Ant kairiosios ir dešiniosios rankų bevardžių pirštų kaulų rasta po vieną įvijinį žiedelį. Žemiau dešiniosios rankos dilbio kaulų aptikta žalvarinė lankinė žieduotoji segė, puošta 8 žiedeliais, o tarp jų esantys plotelėliai padengti ornamentuotomis sidabrinėmis plokštelėmis. Viršugalvio srityje rastas žalvarinis apgalvis. Jį sudaro 4 eilės žalvarinių įvijų, tarp kurių 4-6 cm atstumu vertikaliai išsidėsčiusios žalvarinės plokštelės. Šalia kairiojo apatinio žandikaulio aptiktas dvigubo nupjauto kūgio formos gintarinis karoliukas.

Vyrų kapuose vyrauja darbo įrankiai: geležiniai stambūs (16,5-21,8 cm ilgio) siauraašmeniai pentiniai kirviai, įtveriamieji peiliai (12,5-20,5 cm ilgio, kape Nr. 18 rastas net 31,4 cm ilgio peilis, matyt, tai kovos peilis),

dalgio fragmentas. Iš buities reikmenų aptikta geležinių sagčių, žalvarinių apkalų (matyt, nuo diržų).

Vyrų kapuose papuošalai retas radinys. Tik kape Nr. 17 rasta žalvarinė storagalė apyrankė, kurios galai puošti šešiomis skersinių gricvelių eilėmis. Kape Nr. 29 aptikta stamboka žalvarinė lankinė ilgakojė segė su lieta užkaba. Jos kojelės ilgis 8,3 cm. Liemenėlis puoštas skersiniais dvigubais grioveliais. Abu įvijos galai užsibaigia pusapvalėmis buoželėmis, puoštomis dvigubais grioveliais. Vyrų kapuose visiškai nerasta ginklų.

Pagal aptiktas įkapes ištirtieji kapai datuojami V-VI a.

Vytautas Kazakevičius

PLINKAIGALIO (KĖDAINIŲ RAJ.) SENKAPIO TYRINĖJIMAI 1978 IR 1979 METAIS

Plinkaigalio senkapio tyrinėjimus 1977 m. pradėjo VVPI TSRS istorijos katedra. 1978-1979 m. į R, P ir PV nuo 1977 m. kasinėto ploto MAII ištyrė dar 676 m^2, atidengė 114 nedegintų ir 2 sudegintų žmonių kapus bei 1 žirgo griaučius. VVU doc. G. Česniui ištyrus rastuosius griaučius, paaiškėjo, kad 48 iš jų yra suaugusių žmonių kapai, 65 - vaikų, o 6 kapuose rastų mirusiųjų amžių nustatyti nepavyko.

Mirusieji laidoti įvairaus gylio ir dydžio duobėse. Lentinių stačiakampių karstų pėdsakų pastebėta 17 kapų. Daugelyje kapų duobių abipus mirusiųjų padėti akmenys, kai kuriuose kapuose rastas ištisas akmenų vainikas (k. Nr. 9